

Nr 288.

Ankom till riksdagens kansli den 29 november 1946 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 333 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 oktober 1946, föreslagit riksdagen godkänna i nämnda statsrådsprotokoll framlagda grunder för en allmän lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl.

Inledning.

Den omreglering av lönerna för de statligt anställda eller med statsbidrag avlönade kommunalt anställda befattningshavare, som vid den nu gällande löneregleringens genomförande förutsattes skola ske vid levnadskostnadernas stegring till indextalet 120, har med hänsyn till tidsläget uppskjutits. I avbidan på ny lönereglering har dock beslut fattats om ett antal provisoriska tillägg, av vilka under innevarande budgetår utgå kristillägg och provisoriskt lönetillägg.

Vissa för en allmän avlöningsrevision erforderliga utredningar ha verkställts av 1943 års dyrortskommitté och 1945 års lönekommitté.

Förstnämnda kommitté tillsattes genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 med uppdrag, i första hand, att i princip pröva frågan om dyrortsgrupperingens fortsatta bestånd och allmänna utformning. I direktiven för kommittén framhölls, med utgångspunkt från vissa av socialstyrelsen verkställda undersökningar rörande förskjutningarna i levnadskostnaderna på olika orter, att utvecklingen efter den senaste dyrortsgrupperingen vore sådan, att en omgruppering av orterna inom dyrortsskalan knappast kunde äga rum utan att få karaktären av en verklig lönereglering. Därvid beaktades å ena sidan, att prisstegringen och ofullständigheten i dyrtidskompensationen medfört en sådan försämring av lönestandarden, att en omfattande nedflyttning i ortsgrupp med därav följande lönesänkning icke syntes rimlig. Å andra sidan ansågs en uppflyttning av ett större antal orter i högre ortsgrupp under dåvarande förhållanden icke kunna övervägas utan

en ingående utredning av olika möjligheter till de föreliggande löneproblemens lösning.

Dyrortskommittén har avgivit ett den 5 maj 1945 dagtecknat betänkande med förslag i ämnet. I betänkandet, vari dyrortsfrågan upptagits till skärskådande i hela dess vidd, har förordats bibehållande av en ortsdifferentiering av lönerna. Vidare har kommittén — samtidigt som den föreslagit åtskilliga omläggningar och förbättringar i fråga om grupperingsmetoderna — behandlat frågorna om antalet ortsgrupper och ny lönespännvidd. Efter remissbehandling av kommitténs betänkande ha vissa av de däri berörda principspörsmålen varit föremål för statsmakternas prövning i samband med frågan om förlängning av hittillsvarande skattegruppering (prop. nr 343/1945; sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande nr 6; r. skr. nr 577). Därvid har förordats, att en ortsdifferentiering av lönerna bibehölles, varjämte riktlinjer uppdragits för den nya dyrortsgrupperingen. Ställning har däremot icke tagits till frågorna om antalet ortsgrupper och blivande lönespännvidd.

1945 års lönekommitté tillsattes genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 maj 1945 med uppdrag att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid den civila och den militära statsförvaltningen och det statsunderstödda kommunala skolväsendet. I direktiven angavs utarbetandet av nya löneplaner vara den centrala uppgiften för kommittén. Därutöver skulle kommittén enligt direktiven till behandling upptaga åtskilliga andra närmare angivna lönespörsmål. I fråga om sättet för kommittéarbetets bedrivande uppdrogos vissa riktlinjer, vilka inneburo, bland annat, att kommittén skulle fungera dels såsom utredningskommitté i vanlig mening och dels såsom delegation för löneförhandlingar under ordförandens ledning med representanter för de av utredningen berörda personalgrupperna.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1945 uppdrogs åt lönekommittén att jämväl verkställa utredning och avgiva förslag rörande de ändringar i tjänste- och familjepensionsförfattningarnas bestämmelser om storleken av pensionsförmåner och om pensionsavdrag, som kunde påkallas i samband med avlöningsrevisionen.

Lönekommittén har den 29 juni 1946 avgivit betänkande med förslag till statliga löneplaner m. m. Förutom frågan om nya löneplaner ha endast vissa av de spörsmål, som omfattas av utredningsuppdraget, upptagits till behandling i betänkandet.

I de frågor, som nu ej medtagits, avser kommittén att framlägga förslag under senare halvåret 1946.

Såsom förut angivits har lönekommittén enligt direktiven ställning såsom utredningsorgan och förhandlingsdelegation. Dess uppgift i sistnämnda hänseende är att söka vid förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer komma fram till förslag, som kan anses godtagbart ur statens synpunkt och till vilket organisationerna kunna ansluta sig. I enlighet härmed ha förhandlingar förts med de av utredningen berörda personalgruppernas huvudorganisationer: statstjänarkartellen, statstjänstemännens riksförbund

och tjänstemännens centralorganisation. Överenskommelse träffades den 11 juni 1946.

Överläggningar ha förekommit med representanter för Sveriges yngre akademikers centralorganisation och för försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund.

Beträffande det nu framlagda betänkandet, vilket innefattar resultatet av de hittills förda förhandlingarna med de av utredningen berörda personalgruppernas huvudorganisationer, framhåller lönekommittén, att detsamma, ehuru det icke överensstämmer med de krav, som från organisationernas sida framställts, såsom förhandlingsprodukt godtagits av organisationerna. Lönekommitténs ledamöter, som vid förhandlingarna ansett sig böra framgå på gemensam linje, ha i den mån de beträffande lönesystemets uppbyggnad i princip hysa mot förslaget avvikande åsikter, exempelvis i fråga om lönenivån, lönernas dyrortsgradering och dennas avveckling eller lönernas rörlighet, ansett detta icke hindra deras anslutning till det resultat, som kunnat uppnås vid förhandlingarna.

Över kommitténs betänkande ha yttranden inforrats från överbefälhavaren, efter försvarsgrenschefernas hörande, försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse, försvarsväsendets lönenämnd, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Värmlands och Norrbottens län, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens pensionsanstalt, allmänna lönenämnden, skolöverstyrelsen samt domänstyrelsen ävensom akademien för de fria konsterna, i vad avser löneställningen för professorn i arkitektur vid konsthögskolan, tillika föreståndare för arkitekturskolan. Vidare har revisionssekreterareföreningen inkommit med ett yttrande i ärendet.

Departementschefen, som understrukit angelägenheten av att en ny allmän löne reglering genomföres från och med den 1 juli 1947, har förordat, att densamma i huvudsak bygges på lönekommitténs förslag.

Anställningsformerna.

Olika slag av anställningsformer. Enligt lönekommitténs förslag skulle för tillgodoseende av förvaltningens normala personalbehov finnas tre huvudanställningsformer: ordinarie anställning och två former av icke-ordinarie anställning, nämligen extra ordinarie anställning och aspirantanställning. Enligt vad lönekommittén framhåller erfordras härutöver i viss utsträckning andra icke-ordinarie anställningsformer.

Vad de ordinarie anställningsformerna beträffar, har lönekommittén ansett sig vid framläggande av sina förslag böra utgå från de slag av sådana anställningsformer som nu finnas.

I fråga om den extra ordinarie anställningsformen erinrar lönekommittén, att denna anställningsform, som tidigare nästan uteslutande torde ha använts

för anställande av rekryteringspersonal till ordinarie tjänster, numera i icke oväsentlig utsträckning tillämpas också å tjänster av stadigvarande natur, vilka icke äro prövnings- och utbildningstjänster. Det utvidgade användningsområdet för extra ordinarie anställning i förening med den omständigheten, att pensionsrätt beretts de extra ordinarie tjänstemännen, har, såvitt lönekommittén kunnat finna, medfört att den uppfattningen börjat sprida sig, att den extra ordinarie anställningen borde bereda tjänstemännen en trygghet av i stort sett samma beskaffenhet som den, vilken tillkommer de med fullmakt eller konstitutorial tillsatta ordinarie tjänstemännen. Löne-kommittén anser, att begreppet extra ordinarie anställning varken kan eller bör givas en dylik innebörd. Det synes däremot löne-kommittén angeläget, att de förmåner, som den extra ordinarie anställningen bereder, skola kunna tillkomma tjänstemännen även om anställningens varaktighet icke är fullt säker. Härav anses å andra sidan följa, att extra ordinarie tjänsteman bör kunna entledigas, bland annat, om den extra ordinarie tjänsten blir överflödig. Enligt löne-kommitténs mening måste vidare vid lönesättningen för den extra ordinarie personalen hänsyn tagas till att den extra ordinarie anställningsformens användningsområde numera utvidgats till att omfatta även sådana tjänster av stadigvarande natur, vilka icke äro prövnings- och utbildningstjänster.

Vad slutligen aspirantanställningen beträffar, förordar löne-kommittén, att denna anställningsform skall vinna tillämpning inom statsförvaltningen i dess helhet liksom också inom det statsunderstödda undervisningsväsendet.

Departementschefen har härom för egen del anfört följande.

I likhet med löne-kommittén är jag av den uppfattningen, att frågan om anställningsformerna för ordinarie tjänstemän bör tagas under övervägande först vid den av riksdagen begärda utredningen av frågan om revision av de i §§ 35 och 36 regeringsformen meddelade bestämmelserna om tjänstemännens rättsliga ställning. Beträffande de extra ordinarie tjänstemännens trygghet i anställningen ansluter jag mig till löne-kommitténs uttalanden, vilka i själva verket endast innebära, att den extra ordinarie anställningsformen i angivna hänseende skall bibehålla sin nuvarande karaktär. Vad slutligen angår aspirantanställningen synes mig löne-kommitténs förslag i denna del i åtskilliga avseenden vara förenat med beaktansvärda fördelar. Emellertid anser jag spörsmålet om denna anställningsforms användningsområde och närmare innebörd böra upptagas till prövning i samband med frågan om de icke-ordinarie anställningsformer, vilka, såsom kommittén påpekat, komma att erfordras utöver de av kommittén förordade huvudanställningsformerna och beträffande vilka kommittén senare kommer att framlägga förslag. Jag torde alltså framdeles få anmäla dessa frågor i ett sammanhang.

Tillsättande av tjänster i succession efter beställningshavare med arvode i stället för lön, m. m. Av de ordinarie militära beställningarna intaga vissa i fråga om anställnings- och avlöningsform en särställning i förhållande till övriga motsvarande beställningar, såtillvida som de tillsätts medelst förordnande tills vidare i stället för genom fullmakt och äro förenade med arvode till samma belopp som den lön, som eljest skulle ha tillämpats.

Dylika förordnanden förenas alltid med en pensionsberättigande beställning, som i sin tur uppehålls av vikarie. Systemet föranleder därför ett stort antal successionsförordnanden och frågan om dess bestånd har tidigare i olika sammanhang varit föremål för överväganden.

I sitt betänkande anför lönekommittén, att vid det samråd i förevarande fråga, som kommittén under hand haft med 1945 års försvarskommitté, hade framgått, att ett mindre antal av de nuvarande arvodesbeställningarna vore sådana, som skulle tillsättas med officerare tillhörande viss bestämd personalkår. Vissa skäl hade ansetts kunna anföras för att dessa arvodesbeställningar ersattes med fullmaktsbeställningar på vederbörande personalkårens stater. Frågan i vad mån detta ur olika synpunkter vore lämpligt komme att upptagas till närmare prövning av försvarskommittén.

Vad övriga med arvoden i stället för lön förenade beställningar beträffar, förordar lönekommittén genomförandet av en anordning med förande över stat, liknande den, varom beträffande den civila statsförvaltningen förslag framlagts i innevarande års statsverksproposition under rubriken för flera huvudtitlar gemensamma frågor: tillsättande av tjänst i succession efter innehavare av förordnande tills vidare (sid. 24—28) och vilken numera i princip godtagits av riksdagen (skr. nr 16).

Enligt lönekommitténs förslag skulle anordningen med förande över stat, tillämpad på de militära förhållandena, erhålla följande innebörd.

Då beställningshavare förordnas att tills vidare inneha befattning, varmed för närvarande är förenat arvode i stället för lön, föres hans beställning enligt beslut av Kungl. Maj:t ö v e r s t a t. Detsamma bör gälla i fall, då beställningshavaren under tiden för förordnandet erhåller annan pensionsberättigande beställning (befattning) än den han vid förordnandets tillträdande innehade, utan att inträda i utövningen av förstnämnda tjänst. Erhåller beställningshavaren annan pensionsberättigande tjänst eller avgår han eljest från den över stat förda beställningen, bortfaller denna. Återgår beställningshavaren till utövning av den pensionsberättigande beställningen, skall vid närmast inträffande ledighet vid den militära enhet, han tillhör, å beställning i samma lönegrad den pensionsberättigande beställningen återföras på stat. Den pensionsberättigande beställning, som den medelst förordnande tills vidare tillsatte beställningshavaren vid förordnandets tillträdande innehade eller under förordnandet förvärvat, skall i vanlig ordning återbesättas.

Såsom av ett följande avsnitt framgår, föreslår lönekommittén, att jämväl avlöningsformen arvode i stället för lön skall försvinna och även här avsedda, medelst förordnande tillsvidare tillsatta militära beställningar på eljest brukligt sätt förenas med lön.

Departementschefen har icke funnit anledning till anmärkning mot lönekommitténs förslag i denna del. Även beträffande arvodesbeställningar, som skola tillsättas med officerare tillhörande viss bestämd personalkår föreslås anordningen med förande över stat komma till användning i avbidan på försvarskommitténs ställningstagande till frågan om arvodesbeställningarna böra ersättas med fullmaktsbeställningar.

Vissa för lönesystemets uppbyggnad grundläggande frågor.

Lönens rörlighet och basnivån. Lönekommittén förordar för sin del bi-behållande av ett rörligt tillägg i det nya lönesystemet och anför i fråga om dess konstruktion följande.

Om tillägget skall kunna i möjligaste mån fylla sin avsedda funktion, måste en sådan anpassning av tillägget enbart efter vissa förändringar i de allmänna levnadskostnaderna, som hittills förekommit, anses mindre tillfredsställande. En lämplig lösning förutsätter nämligen, att hänsyn också kan tagas till den allmänna ekonomiska utvecklingen, som icke alltid är kongruent med levnadskostnadsutvecklingen. I viss mån kan detta förhållande belysas av utvecklingen på den allmänna arbetsmarknaden, där den allmänna lönenivån långt ifrån alltid varierar på samma sätt eller ens i samma riktning som levnadskostnaderna. Särskilt vill lönekommittén peka på möjligheten, att marknadslönerna under tider av stigande välstånd förete uppgång, samtidigt som levnadskostnadsstalet kvarstår i oförändrat läge eller icke stiger i motsvarande grad som lönerna. Kombinationen sjunkande levnadskostnadsnivå — stigande marknadslöner torde ej heller vara utesluten.

Vad nu anförts bör emellertid icke medföra ett slopande av det nuvarande systemet med dess garanti för tjänstemännen om en viss anpassning av lönenivån efter levnadskostnadsutvecklingen. Tjänstemännen böra liksom hittills vara *garanterade* att erhålla viss kompensation för stegring i de allmänna levnadskostnaderna. Denna kompensation har ansetts icke böra göras fullständig. Då levnadskostnaderna nedgå, böra å andra sidan tjänstemännen icke behöva vidkännas en häremot helt svarande minskning i avlöningen.

Såsom förut nämnts kan det emellertid, särskilt med hänsyn till den allmänna ekonomiska utvecklingen, befinnas skäligt, att rörligt tillägg får utgå med högre procenttal än det, som skulle följa av den automatiskt verkande garantiregeln. Det är uppenbarligen icke möjligt att härför fastställa bestämda regler utan, i den mån det rörliga tillägget anses böra utgå med sådant högre procenttal, måste detta för begränsade tidsperioder bestämmas genom särskilda beslut. Dessa beslut böra ha föregåtts av förhandlingar med representanter för tjänstemännen; det förutsättes, att initiativ till sådana förhandlingar i allmänhet tages av huvudorganisationerna gemensamt.

Efter det andra alternativ övervägts har enighet mellan kommittén och tjänstemännens huvudorganisationer uppnåtts vid de förda förhandlingarna om att lönens rörlighet för den kommande löneregleringsperioden bör anordnas enligt de nu angivna huvudgrunderna. Enighet har också vunnits om att garantiregeln m. m. bör erhålla den närmare utformning, för vilken kommittén i det följande redogör. Lönekommittén vill i detta sammanhang uttala, att såväl det sätt, varpå de nya grundlönerna av kommittén avvägts, som den betydelse, vilken vid förhandlingarna tillmätts grunderna för det rörliga tillägget och dettas närmare konstruktion, medföra, att en rubbning härutinnan enligt kommitténs mening icke rimligtvis kan företagas utan en samtidig omprövning av de grundlönebelopp, vilka innefattas i de av kommittén i det följande framlagda förslagen till löneplaner.

Såsom underlag för garantiregelns tillämpning avses skola tjäna kvartalsvis sammanställda uppgifter om de allmänna levnadskostnaderna. Förändringar i dessa skola registreras på en ny, för ändamålet upprättad indexskala. Denna skala avses skola anknytas till den vid förhandlingarna senast kända levnadskostnadsnivån eller alltså till de levnadskostnader, som föreligga under andra kvartalet 1946. Då garantiregeln skall kunna medföra

även en viss automatisk rörlighet vid levnadskostnadernas nedgång, skall angivna levnadskostnadsnivå på den nya skalan icke betecknas med indextalet 100 utan med talet 110. De levnadskostnader, som på skalan betecknas med talet 100 och som representera den basnivå, i förhållande till vilken de vid olika tillfällen föreliggande levnadskostnaderna skola angivas, äro följaktligen $\frac{100}{110}$ av dem, som gälla andra kvartalet 1946. Enligt de hittills

verkställda levnadskostnadsberäkningarna uppgå levnadskostnaderna under sagda kvartal, mätta på den nu tillämpade skalan, på vilken 1935 års genomsnittliga levnadskostnader betecknas med 100, till ungefärligen 154 procent av 1935 års, varför den nya basnivån skulle nära överensstämma med den levnadskostnadsnivå, som på 1935 års skala har indextalet 140.

Med hänsyn till att talet 100 på den nya skalan icke direkt representerar levnadskostnaderna under en viss tidsperiod — utan $\frac{100}{110}$ av sådana levnadskostnader — torde talen på den nya skalan icke böra betecknas som levnadskostnadstal utan förslagsvis med termen *pristal*. Det må uttryckligen framhållas, att en sådan ändring av terminologien icke från kommitténs sida är avsedd att åtföljas av någon omläggning i fråga om underlaget för beräkningarna. Kommittén vill i detta sammanhang förorda, att om ändringar anses böra vidtagas i de grunder, som nu tillämpas för indexberäkningarna, detta sker först efter det förhandlingar i ämnet förts med representanter för tjänstemannakåren.

Själva garantiregeln bör i två viktiga hänseenden erhålla samma innebörd som den nu gällande regeln om rörligt tillägg, nämligen i fråga om kompensationsgrad och trögrörlighet. Den bör således i princip medföra tre fjärdedels kompensation för levnadskostnadsstegringen. I fråga om det rörliga tilläggets trögrörlighet i förhållande till levnadskostnadsväxlingarna är den nuvarande konstruktionen, på sätt framgår av 1936 års lönekommittés betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente (sid. 36—41), grundad på ingående överväganden, och den synes vara att föredraga framför de andra lösningar, som kunna ifrågakomma. I de hänseenden, om vilka här är fråga, skulle alltså garantiregeln innebära att, då pristalet utvisar ökning i förhållande till basnivån med fyra enheter eller mera, månadslönen förhöjes med rörligt tillägg vilket utgör 3 procent av lönen för varje hel mångfald av fyra, vartill ökningen uppgår. Om pristalet, efter att ha uppvisat sådan ökning, åter nedgår, skall dock rörligt tillägg åtnjutas efter oförändrat procenttal, så länge indextalet överstiger närmast lägre hela mångfald av fyra.

Liksom garantiregeln ej ansetts böra givas sådant innehåll, att den medför rätt till full kompensation för levnadskostnadsstegring, kan den ej heller rimligtvis få medföra rätt till huru stort tillägg som helst, utan en gräns måste sättas för den automatiskt verkande garantiregelns tillämpning, även detta i anslutning till vad som gäller i fråga om det nuvarande rörliga tillägget. Inom det nu tillämpade lönesystemet har den automatiska rörligheten upphört vid ett levnadskostnadsindex av 120, så att en ytterligare stegring av indexet ej medfört rätt till rörligt tillägg efter högre procenttal än 15. På frågan var gränsdragningen bör ske inom det nya lönesystemet inverkar givetvis vilken uppfattning man har om de möjliga divergenserna mellan levnadskostnadsstegringen och den allmänna ekonomiska utvecklingen. Det resultat, vartill lönekommittén kommit och som godkänts av tjänstemännens huvudorganisationer, är att gränsen bör dragas vid pristalet 124, så att garantiregeln ej medför rätt till rörligt tillägg efter högre procenttal än 18. Av vad förut anförts i fråga om förhållandet mellan pristalsskalan och den

nuvarande skalan över levnadskostnadsindex framgår, att den levnadskostnadsnivå, som skulle betecknas med pristalet 124, ligger emellan dem, som på den nuvarande skalan betecknas med indexsiffrorna 173 och 174. Den ligger något mer än 12 1/2 procent över den levnadskostnadsnivå, som föreligger under andra kvartalet 1946.

Inom det nuvarande lönesystemet tillämpas även en sådan begränsning i fråga om det rörliga tillägget, att dylikt tillägg beräknas på högst 900 kronor för månad. Det vid förhandlingarna godtagna förslaget innebär, att det här avsedda rörliga tillägget skall beräknas högst på ett belopp av 1 200 kronor för månad. Krontalsgränsen höjes icke därigenom i samma omfattning som basnivån, men på den nya dyrortsgrupperade löneplan, som i det följande föreslås, kommer gränsen, vilken nu infaller något över mittläget mellan A-löneplanens belopp i 27 och 28 löneklasserna på I-ort, att ligga obetydligt under den närmaste motsvarigheten till sistnämnda löneklass på den nya löneplanen (löneklass 31 på löneplan nr 1).

Lönekommittén föreslår, att rörligt tillägg liksom hittills ej skall beräknas på i månadslönen ingående öretal, vilket överskjuter fullt krontal. Vidare föreslår kommittén att en regel meddelas, enligt vilken uträknad månadsavlöning, vilken icke slutar på helt krontal, skall jämkas till närmaste hela krontal. Beträffande de tabeller, som böra upprättas för att underlätta uträkningen av den med rörligt tillägg förhöjda lönen, anser kommittén det förtjänt att övervägas, om icke i dem skulle kunna direkt angivas den avlöning inklusive rörligt tillägg, som skall svara mot den utan tillägg beräknade, till krontal avjämnade lönen. Om en sådan anordning genomföres, skulle redogörarna ej behöva summera ihop lön med rörligt tillägg och företaga avrundning av summan, utan denna skulle kunna omedelbart avläsas i tabellerna. Den omständigheten, att rörligt tillägg i avlöningslistorna därvid ej komme att individuellt för varje befattningshavare redovisas, torde, såvitt lönekommittén kunnat finna, icke medföra någon svårighet att avgöra vilket belopp som i räkenskaperna skall avföras från posten till rörligt tillägg. Kommittén har velat framföra detta såsom ett uppslag att förenkla avlöningsuträkningen.

Avvägningen av de grundlöner, som kommittén i det följande föreslår, i förening med den avsedda basnivån motivera, att de bestämmelser, som möjliggöra rörlighet uppåt i förhållande till grundnivån, erhålla en motsvarighet i en säkerhetsregel av samma innebörd som den nu gällande. För det fall, att levnadskostnaderna nedgå med 10 procent eller mera under basnivån skola således tjänstemännen vara skyldiga att efter prövning av Kungl. Maj:t och riksdagen underkasta sig minskning med högst 5 procent av avlöningsförmånerna. Beslut härom bör ha föregåtts av förhandlingar med representanter för tjänstemannakåren.

Med avseende å eventuella levnadskostnadsförändringar intill löneregleringens ikraftträdande föreslår lönekommittén, att garantibestämmelserna om rörligt tillägg skola så tillämpas, som om de varit gällande från och med andra kvartalet 1946 och pristalet detta kvartal utgjort 110. Det ingår vidare som ett betydelsefullt moment i förhandlingsresultatet, att, därest löneregleringen skulle tillämpats under andra kvartalet 1946, rörligt tillägg då skulle utgått med 6 procent. Under förutsättning att levnadskostnaderna icke vid ikraftträdandet eller dessförinnan nedgå till en nivå motsvarande pristalet 104 eller därunder medför vad nu angivits, att rörligt tillägg vid ikraftträdandet garanteras skola utgå med minst 6 procent. Skulle levnadskostnaderna stiga till en nivå motsvarande pristalet 112 utan att därefter nedgå till den med pristalet 108 betecknade nivån eller därunder, innebär det, att rörligt tillägg vid ikraftträdandet garanteras utgå med 9 procent.

Beträffande innehållet av *yttrandena* över kommitténs ifrågavarande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen s. 18—20.

Departementschefen har anslutit sig till vad lönekommittén anfört och föreslagit i fråga om lönens rörlighet och basnivån i det nya lönesystemet.

Antalet dyrortsgrupper. Löneplanernas horisontella spännvidd. Lönespännvidden mellan billigaste och dyraste ort, beräknad på den med pensionsavdrag minskade lönen, i löneklasserna 1—15 varierar enligt nuvarande lönesystem mellan 25,6 och 26,5 procent, då fråga är om begynnelselöneklass, och mellan 25,3 och 26,1 procent, då fråga är om slutlöneklass. I de högre löneklasserna sjunker spännvidden successivt och uppgår, beräknad på nyss angivet sätt, i 33 löneklassen till 14,4 procent, om löneklassen är begynnelselöneklass, och till 14,3 procent, om löneklassen är slutlöneklass.

Såsom framgår av ett följande avsnitt, innebär Kungl. Maj:t föreliggande förslag, att det nuvarande avsevärda antalet löneplaner utbytas mot en allmän löneplan för dyrortsgraderade löner och en allmän löneplan för icke dyrortsgraderade löner. Förslag om två speciella löneplaner ämnar lönekommittén senare framlägga.

Antalet Ortsgrupper skall enligt Kungl. Maj:ts förslag, i överensstämmelse med vad dyrortskommittén föreslagit, utgöra fem, varigenom således det nuvarande antalet minskas med fyra. De nya Ortsgrupperna ha i löneplanen betecknats med siffrorna 1—5, varvid den lägsta Ortsgruppen betecknats med 1 och den högsta med 5.

Den föreslagna lönespännvidden, beräknad som skillnaden mellan lönerna för lägsta och högsta Ortsgrupp i procent av sistnämnda lön, utgör i princip 16 procent. Härvid bör beaktas att, såsom av ett följande avsnitt närmare framgår, löneplanen upptager belopp, vilka icke skola minskas med pensionsavdrag utan äro nettolöner. Då den föreslagna spännviddsprocenten bedömes i förhållande till den nuvarande, bör därför jämförelsen icke avse den hittillsvarande bruttolönespännvidden — med vilken dyrortskommittén räknat — utan den nuvarande nettolönespännvidden. Angivna spännviddsprocent har, bortsett från smärre avvikelser betingade av att månadslönerna skola sluta på helt krontal, tillämpats från och med löneplanens lägsta löneklass till och med den löneklass, som motsvarar den nuvarande 21:a (löneklass 24 i löneplansförslaget). För löneklasserna över detta läge har spännvidden successivt minskats med stigande löneklass och uppgår i löneplanens högsta löneklass till 8,56 procent. Denna gradvisa minskning har genomförts på det sättet, att löneskillnaden i kronor räknat icke tillåtits växa över det belopp den har i den nya löneklass, som motsvarar nuvarande 21:a.

Det har förutsatts att Kungl. Maj:t framdeles tager ställning till frågan om orternas inplacering i de nya Ortsgrupperna.

Netto- eller bruttolönesystem. *Lönekommittén* föreslår övergång från bruttolönesystem till nettolönesystem, d. v. s. till ett system, enligt vilket avlöningen redan vid lönesättningen bestämts till det belopp, som uppbäres av

tjänstemannen under hans tjänstetid och till vilket utan särskilt kontantbidrag från tjänstemannens sida kommer en pensionsrätt. Kommittén har framhållit, att en dylik övergång medgiver en betydande rationalisering av själva lönesystemet. Fördelar ur allmänt administrativa förenklingssynpunkter ha även ansetts stå att vinna genom övergången till nettolöneplaner.

Önskemålet att lönerna för statstjänstemän och närstående personalgrupper anordnas på sådant sätt, att en jämförelse utan större svårighet kan ske mellan dessa löner och dem som utgå på den allmänna arbetsmarknaden har enligt det föreliggande förslaget ansetts böra tillgodoses genom att publicering på lämpligt sätt sker av de belopp, som för här avsedda personalgrupper framkomma, då till nettolönerna läggas belopp, motsvarande befattningshavarnas tänkta avgifter för viss del av pensionerna, bestämd under hänsynstagande till vad på den allmänna arbetsmarknaden är brukligt i fråga om arbetsgivarnas och de anställdas pensionsavgifter.

Den ifrågavarande omläggningen torde icke inverka på sättet för bestridande av utgifterna för statstjänstemännens löner och pensioner. Avlöningsanslagen äro redan nu nettoberäknade, och pensionsutgifterna bestridas av särskilda riksstatsanslag eller, vad beträffar de affärsdrivande verken, av driftsmedel.

Beträffande vissa mera speciella frågor, som äro förknippade med nettolönesystemets genomförande, frågan om behovet av ändrade budgetära anordningar ävensom i fråga om innehållet av de yttranden, i vilka övergången till nettolönesystem berörts, får utskottet hänvisa till propositionen, s. 33—37.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Min principiella inställning till frågan om införandet av ett nettolönesystem har jag tidigare i olika sammanhang haft tillfälle klarlägga. I propositionen nr 263 till 1938 års riksdag med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m. framhöll jag sålunda, att jag vid tillsättandet av 1936 års lönekommitté uttalat den förhoppningen, att det skulle visa sig möjligt att vid utredningen komma fram till ett nettolönesystem, och att jag funne i och för sig önskvärt att, då en allmän omreglering av tjänstemännens löner skulle äga rum, även frågan om införandet av nettolönesystemet kunde vinna sin lösning. Det syntes mig emellertid — även med hänsyn till erlagda retroaktiva avgifter — icke skäligt, att de särskilda förmåner i pensionsavdrags-hänseende, som i förhållande till andra befattningshavare genom överenskommelser mellan staten och enskilda familjepensionskassor tillförsäkrats i första hand förutvarande delägare i kassorna, skulle bortfalla i samband med den genom löneregleringen generellt uppnådda löneförbättringen, vilken i vissa fall icke täckte berörda förmåner. Då en övergång till nettolönesystem vid ifrågavarande tid därför skulle medföra behov av omfattande specialbestämmelser för befattningshavare, vilka innehaft en fördelaktigare ställning än tjänstemän i allmänhet i fråga om skyldighet att vidkännas pensionsavdrag (avgifter), anslöt jag mig till 1936 års lönekommittés uppfattning, att med ett ståndpunktstagande till frågan om netto- eller bruttolönesystem borde anstå.

Då nu 1945 års lönekommitté efter förhandlingar med de berörda personalorganisationerna framlägger förslag om nettolönesystemets genomförande, befinner sig förenämnda spørsmål i ett helt annat läge än vid den förra

löneregleringen. Genom den föreslagna löneregleringen komma nuvarande avlöningsbelopp att undergå icke obetydliga höjningar även för de befattningshavare, vilka äro befriade från pensionsavdrag eller endast vidkännas reducerat avdrag. Att under sådana omständigheter för dessa befattningshavares del införa särskilda föreskrifter i syfte att också i fortsättningen tillförsäkra dem speciella förmåner, synes mig icke vara påkallat. Beträffande nu avsedda tjänstemän må vidare framhållas, att de efter en förhållandevis kort tjänstgöring under den nya löneregleringsperioden torde komma i åtnjutande av den förhöjning av pensionsnivån, som är avsedd att företagas parallellt med löneregleringen. Vad åter angår de tjänstemän, vilka äro eller varit delägare i enskilda pensionskassor, vilka övertagits av staten, må framhållas, att även familjepensionerna avses skola höjas och att det inför en sådan höjning förefaller sakligt befogat att likställa dessa tjänstemän med de övriga.

Med hänsyn till det anförda förordar jag, att ett nettolönesystem nu genomföres. Särbestämmelser synas kunna ifrågakomma endast såvitt angår vissa statliga befattningshavare, som i motsats till de förut berörda äro undantagna från de statliga pensionsreglementenas tillämpning. Hit hör den i lönekommitténs betänkande berörda personal vid statens järnvägar, som övertagits från enskilda järnvägar utan att ha övergått på allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena och som efter löneregleringens ikraftträdande har skyldighet att erlægga pensionsavgifter till enskilda kassor eller försäkringsanstalter. I likhet med lönekommittén anser jag en utredning genom järnvägsstyrelsens försorg böra verkställas, huruvida det kan anses påkallat att för ifrågavarande befattningshavares del komplettera nettolönen med ett särskilt lönetillägg eller att för dem meddela särskilda avlöningsbestämmelser.

Beträffande de i försvarets civilförvaltnings yttrande berörda befattningshavarna vid militärapoteket synas i viss mån enahanda förhållanden föreligga som i fråga om nyssnämnda personal vid statens järnvägar. Jag är för närvarande icke beredd att taga ställning till frågorna, huruvida den för förstnämnda befattningshavare gällande anställningsformen, vilken icke förutsatts i gällande avlöningsreglementen, bör ändras eller huruvida särskilda åtgärder i avlöningshänseende böra vidtagas för deras vidkommande med anledning av nettolönesystemets genomförande. Spörsmålen härom torde efter det vederbörliga utredningar verkställts i sinom tid få underställas riksdagens prövning.

I likhet med lönekommittén anser jag lämpligt, att publicering sker av de belopp, som framkomma då till nettolönerna läggas belopp, motsvarande befattningshavarnas tänkta avgifter för viss del av pensionerna, bestämd under hänsynstagande till vad på den allmänna arbetsmarknaden är brukligt i fråga om arbetsgivarnas och de anställdas avgifter.

Statens pensionsanstalts förslag om vissa av en övergång till nettolönesystem påkallade åtgärder i fråga om den av anstalten administrerade pensioneringen, har jag icke ansett böra upptagas till prövning i detta sammanhang.

Även i de delar, i vilka lönekommitténs förslag angående övergång till nettolönesystem här icke särskilt berörts, giver jag förslaget min anslutning.

Löneplanernas antal. Inom de områden, som 1945 års lönekommittés uppdrag avser, gälla, om man bortser från löneplanen för det kontraktsanställda manskapet, icke mindre än 25 löneplaner. I 19 av dessa äro lönerna dyrortsgraderade; i 6 är så icke fallet. I 14 av löneplanerna med dyrortsgraderade löner tillämpas samma löneklasssystem.

De löneplaner, som innehålla icke dyrortsgraderade löner, bilda två grupper. I den ena gruppen omfattar varje lönegrad en enda löneklass med ett enda lönebelopp. I den andra gruppen omfattar lönegraden flera löneklasser, och löneklassbeloppen äro olika för olika lönegrupper.

Vissa tjänstemän, å vilka civila avlöningsreglementet är tillämpligt, åtnjuta lön med belopp som särskilt anges i reglementet och alltså icke ingå i någon löneplan. Detta gäller för justitieråd och regeringsråd, landshövdingar, vissa professorer vid konsthögskolan, en professor vid musikhögskolan samt huvudlärare vid konstfackskolan.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola alla dyrortsgraderade löneplaner sammanföras i en enda löneplan, betecknad nr 1. Förutsättning härför är att, såsom i ett följande sammanhang föreslås, den nu förefintliga skillnaden mellan löneklassbeloppen i de dyrortsgraderade löneplanerna försvinner.

Beträffande den grupp icke dyrortsgraderade löneplaner, där varje lönegrad omfattar en enda löneklass med ett enda lönebelopp, föreslås, att dessa löneplaner sammanföras till en allmän löneplan för icke dyrortsgraderade löner, betecknad nr 2. Vidare föreslås, att jämväl lönerna för de tjänstemän, vilka för närvarande åtnjuta lön med i civila avlöningsreglementet särskilt angivna belopp, skola utgå enligt ifrågavarande allmänna löneplan.

Frågan om bibehållande av speciella löneplaner för provinsialläkare och distriktsveterinärer kommer att prövas sedan lönekommittén avslutat andra etappen av sitt arbete.

Lönegrader och löneklasser. Lönegraderna i det nu föreliggande förslaget ha åsatts beteckningar i enlighet med nedanstående tabell. Därvid har hänsyn tagits till önskvärdheten av att genom lönegradsbeteckningarna särskiljas dels de tjänster vid vilka lön utgår enligt särskilda löneplaner, dels de tjänster, för vilka gälla olika anställningsformer, dels ock civila och militära tjänster.

Anställningsform	Lönegradsbeteckning för tjänster med lön enligt			
	löneplan nr 1		löneplan nr 2	
	civila	militära	civila	militära
<i>Ordinarie anställning.</i>				
Fullmakt eller konstitutorial	Ca	Ma	Co	Mo
Förordnande för viss tid	Cb	(Mb)	Cp	Mp
Förordnande för begränsad anställningstid	(Cc)	(Mc)	Cq	(Mq)
Förordnande tills vidare	(Cd)	Md	Cr	(Mr)
<i>Icke-ordinarie anställning.</i>				
Förordnande såsom extra ordinarie	Ce	Me	Cs	(Ms)
Förordnande såsom aspirant	Cf	(Mf)	(Ct)	(Mt)

De lönegradsbeteckningar, som i tabellen äro satta i parentes, komma icke — i varje fall icke för närvarande — till användning.

Beträffande den nya löneplanen nr 1, d. v. s. den dyrortsgrupperade löneplanen skall enligt förslaget *lönegradsbeteckningen Ca* tillkomma de tjänster, som nu ha lönegradsbeteckningarna A, Ca, KO, LO och SO. Lönegraderna skola omfatta högst fyra löneklasser genom att lägsta löneklassen strykes för de lägre lönegraderna. Härigenom erhålles för begynnelselöneklassen i ifrågavarande lönegrader en löneökning utöver den som följer av de nya lönebelopp, vilka i annat sammanhang föreslås. Då tidsintervallen för uppflyttning i högre löneklass anses böra bibehållas vid tre år, får också begränsningen av antalet löneklasser till resultat att slutlön kan uppnås tre år tidigare än vad nu är fallet.

Förslaget föranleder vidare att nuvarande 19 lönegraden måste utgå. Frågan om lönegradsplacering för de befattningar, som nu äro placerade i nämnda lönegrad, förutsättes få lösas från fall till fall i samband med behandlingen av vederbörande verks anslagsäskanden.

För närvarande tillämpas icke den högsta löneklassen i vederbörande lönegrad å kvinnliga befattningshavare vid folkskolan, vid de högre kommunala skolorna och vid skolorna för bildbara sinnesslöa. Enligt det nu föreliggande förslaget skola ifrågavarande kvinnliga befattningshavare vid löneregleringens ikraftträdande erhålla rätt att åtnjuta lön jämväl enligt lönegradens högsta löneklass.

Lönegradsbeteckningen Cb skall enligt förslaget tillkomma de tjänster, som nu ha beteckningen E.

Lönegradsbeteckningen Ce föreslås skola tillkomma de tjänster, som ha lönegradsbeteckningarna Eo, V, MV, Ek, U, MEO, KEO, LEO och SEO. Begynnelselöneklassen i lönegrad för extra ordinarie tjänst utgöres enligt nuvarande lönesystem av löneklassen närmast under begynnelselöneklassen för motsvarande ordinarie tjänst och samma förhållande råder mellan övriga löneklasser. Denna skillnad i löneklasshänseende mellan ordinarie och extra ordinarie tjänstemän har nu ansetts böra borttagas och lönegraderna med samma nummer för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän föreslås alltså skola innehålla samma löneklasser.

Den föreslagna likheten beträffande lönegraderna för extra ordinarie och ordinarie tjänstemän medför, att även de förstnämndas lönegrader skola omfatta högst fyra löneklasser. Härigenom försvinner den nuvarande 19 lönegraden.

Liksom föreslagits för motsvarande ordinarie befattningshavare anses, att de kvinnliga befattningshavarna på löneplanerna KEO, LEO och SEO böra vid löneregleringens ikraftträdande få rätt att åtnjuta lön jämväl enligt lönegradens högsta löneklass.

Lönegradsbeteckningen Cf föreslås tillkomma de tjänster, som nu ha lönegradsbeteckningarna Ex, MEx och KEx, såvitt fråga är om rekryteringspersonal på aspirantstadiet. Frågan om denna personals löneställning och anställningsförhållanden har ansetts böra tagas under övervägande först sedan lönekommittén framlagt förslag rörande de övriga icke-ordinarie anställningsformer, som erfordras utöver den extra ordinarie anställningsformen.

Lönegradsbeteckningen Ma skall enligt förslaget tillkomma de beställningar, som nu ha lönegradsbeteckningarna Oa, UO och Mb. Förslaget innebär, att de civila och militära löneklassbeloppen göras lika. Förändringen kommer av tekniska skäl att medföra, att löneförbättringen för de militära beställningshavarna genomsnittligt blir något större än för motsvarande civila tjänstemän.

Beträffande härefter *löneplanen nr 2*, den icke dyrortsgraderade löneplanen, innehållande 24 lönegrader, av vilka var och en liksom hittills skulle omfatta en enda löneklass. Beträffande lönegradsbeteckningar som hänföras till denna löneplan och deras motsvarighet i nuvarande lönesystem får utskottet hänvisa till s. 50 i propositionen.

I särskilda tabeller på s. 44—51 i propositionen upptagas de nya lönegraderna i löneplanerna 1 och 2, vilka löneklasser envar av dem skall omfatta, dessa löneklassers närmaste motsvarighet på nuvarande löneplaner samt hur tjänstemännen skola inplaceras i de nya lönegraderna. Jämväl i denna del får utskottet hänvisa till propositionen.

Vad angår frågan om inplacering av de nuvarande tjänstemännen med dyrortsgraderad lön i de nya löneklasserna har departementschefen framhållit, att det med hänsyn till omläggningen av det militära lönesystemet torde vara ofrånkomligt att militär beställningshavare erhåller den löneklassplacering som skulle ha kommit honom till del, om det nya lönesystemet tillämpats på honom under hela hans tjänstetid. Övriga med inplaceringen i de nya löneklasserna sammanhängande frågor ha ansetts böra upptagas till behandling först sedan lönekommittén avslutat den andra etappen av sitt arbete.

De nya löneplanerna.

För fullgörande av sitt uppdrag, i vad avser den förnyade löneavvägningen, har lönekommittén låtit föranstalta om vissa undersökningar, avsedda att belysa, hur levnadskostnaderna ävensom lönerna på den allmänna arbetsmarknaden utvecklats sig efter år 1935. Resultatet av nämnda undersökningar innefattas i fyra vid kommitténs betänkande fogade, såsom bilaga B, C, G och F betecknade promemorior. Därjämte har å sidorna 81 och 82 samt 84 o. f. i betänkandet lämnats redogörelser för de viktigaste resultaten av undersökningarna.

Lönekommittén föreslår, att de nya löneplanerna — den dyrortsgrupperade (nr 1) och den icke dyrortsgrupperade (nr 2) — erhålla det utseende, som framgår av följande tabeller.

Beträffande uppbyggnaden av *den dyrortsgraderade löneplanen* samt löneökningen — mätt efter nyss angivna summa av lön och 6 procent rörligt tillägg — för de tjänstemän, som inplaceras på denna löneplan, anför kommittén följande.

Vid hänsynstagande till det nuvarande ekonomiska läget, de tidigare gällande grundlönerna, levnadskostnadsutvecklingen i olika lägen och löneut-

Löneplan nr 1.

Löne- klass nr	Ortsgrupp					Löne- klass nr	Ortsgrupp				
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
	Årslön, kronor						Årslön, kronor				
1	2 856	2 988	3 120	3 252	3 396	21	7 248	7 596	7 932	8 280	8 628
2	2 940	3 072	3 216	3 360	3 504	22	7 680	8 052	8 412	8 784	9 144
3	3 060	3 204	3 348	3 492	3 636	23	8 136	8 520	8 904	9 300	9 684
4	3 192	3 336	3 492	3 648	3 804	24	8 604	9 012	9 420	9 828	10 236
5	3 360	3 516	3 672	3 828	3 996	25	9 168	9 576	9 984	10 392	10 800
6	3 552	3 720	3 888	4 056	4 224	26	9 744	10 152	10 560	10 968	11 376
7	3 756	3 936	4 116	4 296	4 476	27	10 356	10 764	11 172	11 580	11 988
8	3 972	4 152	4 344	4 536	4 728	28	10 968	11 376	11 784	12 192	12 600
9	4 188	4 392	4 596	4 788	4 992	29	11 592	12 000	12 408	12 816	13 224
10	4 440	4 644	4 860	5 064	5 280	30	12 216	12 624	13 032	13 440	13 848
11	4 668	4 884	5 112	5 328	5 556	31	12 804	13 212	13 620	14 028	14 436
12	4 896	5 124	5 352	5 592	5 820	32	13 392	13 800	14 208	14 616	15 024
13	5 112	5 352	5 592	5 844	6 084	33	13 896	14 304	14 712	15 120	15 528
14	5 328	5 580	5 832	6 084	6 336	34	14 400	14 808	15 216	15 624	16 032
15	5 544	5 808	6 072	6 336	6 600	35	14 904	15 312	15 720	16 128	16 536
16	5 760	6 036	6 312	6 588	6 864	36	15 408	15 816	16 224	16 632	17 040
17	6 000	6 288	6 564	6 852	7 140	37	15 912	16 320	16 728	17 136	17 544
18	6 240	6 540	6 828	7 128	7 428	38	16 416	16 824	17 232	17 640	18 048
19	6 528	6 840	7 152	7 464	7 776	39	16 920	17 328	17 736	18 144	18 552
20	6 828	7 164	7 488	7 812	8 136	40	17 424	17 832	18 240	18 648	19 056

Löneplan nr 2.

Löne- klass nr	Årslön, kronor	Löne- klass nr	Årslön, kronor	Löne- klass nr	Årslön, kronor
1	12 000	9	16 800	17	21 900
2	12 600	10	17 400	18	22 800
3	13 200	11	18 000	19	23 700
4	13 800	12	18 600	20	25 500
5	14 400	13	19 200	21	27 600
6	15 000	14	19 800	22	29 700
7	15 600	15	20 400	23	33 600
8	16 200	16	21 000	24	39 600

vecklingen för de privatanställda jämte de andra faktorer, som ansetts vara av betydelse i sammanhanget, har en allmän förhöjning av tjänstemännens nuvarande kontanta avlöningsförmåner ansetts motiverad. Olika skäl, däribland hänsyn till det sätt, på vilket lönerna för olika grupper av privatanställda utvecklats, ha ansetts föreligga att göra löneförhållningen förhållandevis större för lägre tjänstemän än för högre. En särskild kraftig relationsförbättring har ansetts påkallad för de allra lägst avlönade befattningshavarna; denna har medfört att utrymme på den nya löneplanen saknats för någon motsvarighet till de nuvarande löneklasserna g—d. Skäl ha emellertid

också ansetts finnas för att inom ett område ovanför det lägsta skiktet genomföra en relativt stor och procentuellt sett någorlunda likformig höjning av löneställningen. Längst upp på löneskalan har en lika stor procentuell höjning ej ansetts kunna genomföras. Det framlagda förslaget innebär likväl i kronor räknat i dessa lägen en icke obetydlig löneökning, något som framför allt ansetts betingat av behovet att uppehålla en fullgod rekrytering och att söka motverka den hittills allt vanligare övergången av kvalificerad arbetskraft från statlig till enskild tjänst. Dessa synpunkter ha anlagts även på frågan om löneställningen för rekryteringspersonalen till de högre tjänsterna, vilken emellertid ansetts böra erhålla något större procentuell ökning än tjänstemännen inom de högsta lönelägena. Inom området mellan de båda huvudskikten har redan av rent tekniska skäl en utjämning blivit nödvändig. Här har företagits en höjning, för vilken procenttalet sjunker förhållandevis hastigt med stigande löneläge; en alltför hastig nedgång av den relativa ökningen har likväl syntts böra undvikas, bland annat med tanke på att kring dessa lönelägen finnas betydande personalgrupper, vilka bibehålla i stort sett samma löneställning under hela tjänstetiden eller en större del därav. Det må framhållas, att den nya löneplanen från dessa utgångspunkter icke kunnat givas samma jämna uppbyggnad i fråga om ålderstilläggen som den nuvarande.

Den föreslagna löneökningen framgår av två i propositionen å s. 60 och 61 intagna tabeller över dels den nya avlöningen (inklusive 6 procent rörligt tillägg) i procent av nuvarande nettogrundlön, dels ock skillnaden i krontal mellan nämnda nya avlöning och nuvarande nettoavlöning (exklusive provisoriskt lönetillägg).

I fråga om *den icke dyrortsgraderade löneplanen* anför lönekommittén följande.

Vad angår *den icke dyrortsgrupperade löneplanen* omfattar denna dels lönelägen som ha motsvarighet på *den dyrortsgrupperade löneplanen*, dels lönelägen över dem, som förekomma på sistnämnda löneplan. Inom förstnämnda område har i allmänhet eftersträfvats att konstruera den här avsedda löneplanen på sådant sätt, att lönerelationen till tjänstemän med dyrortsgraderad lön på högsta ortsgrupp skulle undergå så små jämkningar som möjligt. I lägena närmast över *den dyrortsgrupperade löneplanen* har ifrågavarande löneplan närmast konstruerats så, att den i fråga om ökningen i krontal utgör en förlängning på *den dyrortsgrupperade löneplanens* 5-orts-skala. Däröver har riktpunkten varit att ernå samma krontalsökning.

Beträffande innehållet av remissyttrandena får utskottet hänvisa till propositionen s. 62 och 63.

Departementschefen har för egen del anfört i huvudsak följande.

Lönekommitténs nu framlagda förslag till löneplaner innebär en allmän avsevärd höjning av tjänstemännens lönenivå, i all synnerhet jämfört med läget före den provisoriska tilläggsreglering, som nyligen företagits i avvaktan på löneregleringens genomförande. I överensstämmelse med de för utredningsarbetet givna direktiven innefattar förslaget härutinnan en anpassning efter den ekonomiska utvecklingen under krigs- och efterkrigstiden och bygger även på ett hänsynstagande till löneutvecklingen på den allmänna arbetsmarknaden.

I åtskilliga yttranden ha erinringar framställts mot att avlöningsförbättringen för de högre tjänstemännen enligt förslaget procentuellt räknat icke är lika stor som för de lägre. Såsom kommittén påpekat ha emellertid olika

skäl, bland annat hänsynen till det sätt, på vilket lönerna för olika grupper privatanställda utvecklats, talat för att göra löneförbättringen förhållandevis större för de lägre tjänstemännen än för de högre. Vidare bör framhållas, att förslaget för de högre lönegraderna i kronor räknat innebär en mycket betydande löneökning, även om ökningen procentuellt icke är lika stor som för de lägre avlönade tjänstemännen.

Till de synpunkter, som lönekommittén i dessa och övriga hänseenden anlagt på frågan om löneavvägningen, giver jag min anslutning. Jag finner sålunda icke anledning ifrågasätta några ändringar i de nu framlagda löneplanerna, vilka utgöra en grundläggande förutsättning för den mellan lönekommittén och personalorganisationerna träffade uppgörelsen.

Det synes skäligt, att den av försvarets civilförvaltning berörda militära personal, som åtnjuter avlöning enligt de i militära avlöningsreglementet angivna grunderna eller med belopp som satts i viss relation till de för aktiv personal fastställda beloppen, får vid genomförandet av lönekommitténs förslag komma i åtnjutande av motsvarande avlöningsförbättring som den aktiva personalen erhåller. Härför erfordras vissa ändringar i de för förstnämnda personalkategorier gällande avlöningsbestämmelserna. Frågan om dylika ändringar synes emellertid böra anstå, till dess lönekommittén avslutat andra etappen av sitt arbete.

Särskilda frågor.

Pensionsförmåner. I nu gällande tjänstepensionsreglementen ha pensionsunderlagen i det stora hela avvägts som två tredjedelar av slutlönen på C-ort.

Frågan om det sätt, varpå den blivande tjänstepensioneringen bör anordnas, har varit föremål för ingående överväganden vid de förhandlingar, som förts mellan lönekommittén och tjänstemännens huvudorganisationer. Olika alternativ att ernå en lämplig lösning ha därvid dryftats och förkastats. Slutligen har dock en linje funnits, som båda de förhandlande parterna ansett sig kunna godtaga såsom ett förhandlingsresultat, även om härvidlag å ömse sidor förelegat en viss tvekan. Rörande detta resultat har *lönekommittén* anfört i huvudsak följande.

Tjänstepensionsunderlagen borde i princip avvägas till belopp motsvarande två tredjedelar av slutlönerna på 2-ort. Å pensionerna skulle rörligt tillägg utgå enligt samma grunder som bli gällande angående dylikt tillägg på lön, dock att rörligt tillägg icke borde få utgå på den del av månads pensionen, som överstege 700 kronor. Hänsyn bör emellertid tagas till den blivande folkpensioneringen. I vilken utsträckning och på vilket sätt samordning av folkpension och tjänstepension skall ske och vilken inverkan folkpensionen bör ha på tjänstepensionsbeloppen bör göras till föremål för särskild utredning, vid vilken även motsvarande förhållande på den allmänna arbetsmarknaden bör beaktas.

Lönekommittén föreslår vidare, i enlighet med det vunna förhandlingsresultatet, att familjepensionsunderlagen höjas på sådant sätt, att de i princip komma att stå i samma relation till de blivande slutlönerna på 2-ort som nuvarande familjepensionsunderlag till nuvarande nettogrundlöner i högsta löneklass på C-ort, samt att rörligt tillägg skall utgå med samma procenttal å familjepension som å lön.

I *yttrandena* över förslaget har bland annat av åtskilliga myndigheter förordats borttagande eller höjning av den av kommittén föreslagna maximigränsen för rörligt tillägg på pension.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Sedan numera sakkunniga tillkallats med uppdrag att verkställa utredning i fråga om de ändringar i tjänste- och familjepensionsförfattningarnas bestämmelser om storleken av pensionsförmåner och om pensionsavdrag samt i övrigt av teknisk natur, som kunna påkallas i samband med den allmänna lönerrevisionen, har jag icke funnit anledning att närmare ingå på lönekommitténs förslag i nu förevarande del. De av vissa remissmyndigheter framförda förslagen i fråga om maximigränsen för rörligt tillägg å pension torde höra till de spörsmål, till vilka förenämnda sakkunniga ha att taga ställning under sitt utredningsarbete.

Sjuklön och sjukvårdsförmåner. Genom det i propositionen nr 312 framlagda förslaget om allmän sjukförsäkring erbjudas icke förmåner, vilka i alla hänseenden äro likvärdiga med dem, som nu tillkomma statstjänstemännen och den kommunalt anställda lärarpersonal, till vars avlönande statsbidrag utgår.

Vid lönekommitténs förhandlingar med vederbörande personalorganisationer har enighet rått därom, att avlöning vid sjukdom bör utgå även efter det en allmän sjukförsäkring genomförts. Därvid förutsattes dock, att sjukavlöningen skall minskas med det belopp, som på grund av sjukförsäkringen tillkommer tjänstemannen i form av sjukpenning (inklusive eventuella tillägg). Detta belopp bör inlevereras till verket, som till tjänstemannen utbetalar ett belopp, motsvarande den oreducerade sjukavlöningen. Sjukavlöningens oreducerade belopp bör icke få understiga sjukpenningbeloppet.

Beträffande sjukvårdsförmånerna innebär förhandlingsresultatet, att de förmåner av ifrågavarande slag, till vilka tjänstemännen nu äro berättigade, anses böra utgå till dess den allmänna sjukförsäkringen trätt i kraft och utredning verkstälts om den inverkan, ifrågavarande försäkring bör få på frågan om sjukvårdsförmånerna.

Även i denna del innebär Kungl. Maj:ts förslag ett godtagande av de principer, varom enighet vunnits vid förhandlingarna.

Arvoden utöver lön vid försvarsväsendet. Det nuvarande provisoriska systemet med arvoden utöver lön vid försvarsväsendet har ansetts böra bibehållas i avvaktan på den nya försvarsorganisationens genomförande. Någon principiell utvidgning av arvodessystemet anses icke böra ske under denna övergångstid.

Sneddningsregeln. Sneddningsregeln tillämpas numera i allmänhet

- 1) vid ordinarie tjänstemans befordran till högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst;
- 2) vid extra ordinarie tjänstemans befordran till högre extra ordinarie tjänst eller till ordinarie tjänst i samma eller högre lönegrad;

3) vid extra tjänstemans befordran till ordinarie tjänst i samma, till extra ordinarie tjänst i samma eller närmast högre lönegrad eller till extra tjänst i högre lönegrad;

4) vid befordran från aspirantanställning till extra tjänst i högre lönegrad; samt

5) vid övergång från förordnande med vikariatslön till högre extra ordinarie tjänst eller till ordinarie tjänst i samma eller högre lönegrad.

Enligt de bestämmelser, som gälla för vikariatslön, skall nämnda lön med minst en löneklass överstiga den för vederbörande i egen befattning gällande löneklassen. Detta kan sägas innebära, att tjänsteman med vikariatslön åtnjuter en förmån motsvarande snedningen.

Däremot är snedning icke medgiven vid övergång från innehavd vikariatslön till vikariatslön i högre befattning. Vikariatslönen å sistnämnda befattning beräknas nämligen med utgångspunkt från vederbörandes löneklassplacering i egen befattning.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall snedningsregeln bibehållas i det nya lönesystemet. Däremot förslås vissa ändringar med avseende på regelns tillämpningsområde. I annat sammanhang har föreslagits, att lönegraderna med samma ordningsnummer för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän skola innehålla samma löneklasser. Härav bör följa, att med förordnande med vikariatslön skola vara förbundna samma löneförmåner, som tillkomma ordinarie och extra ordinarie tjänsteman i samma lönegrad som den tjänst förordnandet avser. Vid genomförandet av dessa förslag skall rätten till snedning upphöra vid extra ordinarie tjänstemans övergång till ordinarie tjänst i samma lönegrad samt vid övergång från förordnande med vikariatslön till ordinarie tjänst i samma lönegrad. För dessa fall anses i stället böra meddelas en regel, som garanterar oförändrad löneställning efter övergången.

Därest förslaget rörande de med vikariatslöneförordnande förbundna löneförmånerna vinner bifall har det vidare ansetts motiverat att förbjuda snedningsrätt vid övergång mellan två vikariatslöner.

Liksom redan nu kan anses vara fallet, förutsättes snedning få ske, då ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman tillträder förordnande med vikariatslön.

Enligt förslaget skulle snedningsregeln således i allmänhet tillämpas i följande fall:

1) vid ordinarie tjänstemans befordran till högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller övergång till förordnande med vikariatslön å sådan tjänst;

2) vid extra ordinarie tjänstemans befordran till högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller övergång till förordnande med vikariatslön å sådan tjänst; samt

3) vid övergång från förordnande med vikariatslön till högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller till nytt förordnande med vikariatslön å sådan tjänst.

Beträffande snedningsregelns blivande tillämpningsområde skall i övrigt gälla, att rätt till snedning endast skall tillkomma tjänsteman med lön,

som dels är dyrortsgraderad och dels inom varje lönegrad utgår enligt ett flertal löneklasser. Liksom hittills skall vidare sneddnning icke vara tillåten vid befordran till lärartjänst vid folkskolan.

Den nuvarande spärregeln vid befordran från extra ordinarie befattning eller förordnande med vikariatslön till ordinarie tjänst skall enligt förslaget upphävas. Vid bifall till det i det föregående omförmälda förslaget, att lönegraderna för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän samt tjänstemän med vikariatslön skola bli helt lika — varav följer att reglerna för inplacering i löneklass vid tillträde av ordinarie eller extra ordinarie tjänst helt skola överensstämman med varandra — kommer utrymme att saknas för sneddningsregelns tillämpning i de med spärregeln avsedda fallen.

Beträffande den s. k. maximeringsregeln, som träder i tillämpning då en tjänsteman, vilken tillhört slutlöneklassen mer än tre år, vinner befordran till högre tjänst, föreslås att den nuvarande maximeringstiden av tre år utsträcker till nio år. Beträffande den närmare innebörden av förslaget får utskottet hänvisa till propositionen, s. 72—74.

Löneklassplacering vid övergång från anställning med avlöning enligt kollektivavtal till anställning såsom tjänsteman. Löneklassplaceringen vid övergång från anställning med avlöning enligt kollektivavtal till anställning såsom tjänsteman skall enligt Kungl. Maj:ts förslag alltjämt i första hand vara beroende av en jämförelse mellan lönerna i den förutvarande och den nya anställningen (jämförelserregeln). Beträffande de grunder, efter vilka lönejämförelsen bör ske, föreslås vissa ändringar, vilka innebära, dels att då avlöning utgått i form av timlön jämte ackordsvinst, den inkomst, varmed skall räknas vid lönejämförelsen — oavsett huruvida fråga är om minimilöneavtal eller normallöneavtal — i princip skall motsvara den med viss procent minskade summan av timlönen och den genomsnittliga ackordsvinsten, dels ock att arbetare, som före övergången till tjänstemannaanställning arbetat mot ackord, i intet fall skall erhålla sämre löneställning än om han då arbetat mot fast timlön utan ackord. Jämförelserregeln anses vidare böra kompletteras med en bestämmelse (garantiregeln), varigenom viss lägsta löneklassplacering i vederbörande lönegrad tillförsäkras den, som under längre tid före avgången varit anställd i statens tjänst. Dessutom anses det böra överlåtas åt styrelserna för de affärsdrivande verken samt åt försvarets civilförvaltning att besluta om än högre löneklassplacering i de fall, då så befinnes nödvändigt för förvärvande såsom tjänsteman av för tjänsten särskilt lämplig arbetare.

De sålunda föreslagna bestämmelserna beträffande övergång från kollektivavtalsreglerad anställning ha vidare ansetts böra principiellt tillämpas också i sådana fall, då arbetaravlöningen, ehuru den formellt icke utgår enligt kollektivavtal, likväl reellt bestämts på samma sätt som avlöning enligt sådant avtal eller också anpassats efter grunder i visst kollektivavtal, som gäller för arbete av liknande slag.

Tjänstledighetsavdrag. Enligt förslaget skola tjänstledighetsavdragen differentieras i dyrortshänseende. I enlighet härmed ha särskilda belopp upptagits icke blott — såsom tidigare varit fallet — för varje löneklass utan också för varje dyrortsgrupp. Avdragen ha därvid konstruerats så, att de i princip medföra avstående av en och samma andel av lönen för alla befattningshavare, vilka tillhöra samma löneklass, oavsett befattningshavarnas stationering på dyrare eller billigare orter.

De A-avdrag, som föreslås för tjänstemän med lön enligt icke dyrortsgraderad löneplan, ha avvägrats så, att de för lönelägen jämförliga med dem som förekomma inom ortsgrupp 5 av den allmänna dyrortsgraderade löneplanen i stort sett motsvara avdragsbeloppen enligt skalan för sistnämnda löneplan och för högre lönelägen sakta stegras intill 27 procent av den på förut angivet sätt beräknade nettolönen för dag.

Avvägningen av de nya A-avdragen framgår av de i lönekommitténs betänkande (s. 128 och 129) intagna tabeller, till vilka hänvisas.

Kallortstillägg. Lönenivåns generella höjning har icke ansetts böra medföra annan ändring av tilläggsbeloppen än att klassen I höjes från 90 till 96 kronor och klassen II från 150 till 156 kronor. I övrigt föreslås kallortstilläggen liksom hittills skola utgå till tjänstemän inom ett i sex kallortszoner indelat kallortsområde. Mindre ändringar i fråga om kallortsindelningen förutsättes komma att ske. Det har ansetts lämpligt, att indelningen i allmänhet göres efter administrativa eller judiciella gränser.

Övertidersättning. Beträffande rätt till övertidersättning innehåller Kungl. Maj:ts förslag ingen reell ändring. I enlighet härmed förutsättes, att särskild ersättning skall kunna utgå för övertidsarbete å befattning i högst 22 lönegraden, vilken lönegrad närmast motsvarar nuvarande 18 lönegraden.

Enligt förslaget skall övertidersättningen fastställas löneklassvis och differentieras i dyrortshänseende samt rörligt tillägg utgå på övertidersättningen efter samma procenttal som på lönen.

Beträffande timersättningsbeloppet (vid grundnivån) för arbete å icke kvalificerad övertid föreslås, att ifrågavarande ersättningsbelopp — bortsett från avrundning till närmaste med 5 delbara öretal — skall motsvara 0,7 procent av månadslönen, vilket vid en normalarbetstid av 200 timmar för månad innebär 40 procents förhöjning och vid en normalarbetstid av 208 timmar för månad 45,6 procents förhöjning av den ordinarie timlönen.

Till kvalificerad övertid skall, utöver vad nu gäller, hänföras jämväl tiden mellan klockan 18 och klockan 22 å dag före sön- och helgdag. Ersättningsbeloppen för arbete å kvalificerad övertid skola i princip motsvara 150 procent av de belopp, vartill ersättningen för arbete å icke kvalificerad övertid beräknats före avrundning. Detta innebär, att ersättningsbeloppen för arbete å kvalificerad arbetstid komma att utgöra 1,05 av månadslönen, vilket motsvarar 110 procents förhöjning av den ordinarie timlönen vid en normalar-

betstid av 200 timmar för månad och 118,4 procent vid en normalarbetstid av 208 timmar för månad. Även dessa belopp ha ansetts böra avrundas till närmaste med 5 delbara öretal.

I övrigt förutsätter lönekommittén, att övertidsarbete liksom hittills i första hand kompenseras genom ledighet, samt att i den mån det blir nödvändigt att uttaga övertidsarbete, man från vederbörande myndigheters sida söker ernå en sådan begränsning av det övertidsarbete, som uttages av en och samma befattningshavare, att hans arbetsbördja ej blir större än vad de föreliggande omständigheterna oundgängligen påfordra. För sådana fall bör det sätt varpå lagen om arbetstidens begränsning tillämpas på den allmänna arbetsmarknaden vara vägledande, så att man under alla förhållanden söker undvika att inom statstjänsten uttaga övertidsarbete i större omfattning än som i motsvarande fall kan ske vid privatanställning.

Kostnadsberäkningar.

I fråga om kostnaderna för genomförandet av lönekommitténs föreliggande förslag har kommittén verkställt mera ingående beräkningar såvitt angår befattningshavare, som nu åtnjuta lön enligt löneplanerna A, Eo (MEo), LO, LEO, KO och KEo, samt beställningshavare, som nu åtnjuta lön enligt löneplanerna Oa, UO, Oc och Ca. De sålunda verkställda kostnadsberäkningarna omfatta större delen av den personal, som ifrågavarande lönereregleringsarbete direkt avser. Till de grupper, som lämnats utanför beräkningarna, höra de extra tjänstemännen och aspiranterna, vård- och ekonomipersonalen samt det fast anställda manskapet vid försvarsväsendet. För dessa grupper ävensom för de smärre grupper, som i övrigt utelämnats, ha dock summariska överslagsberäkningar verkställts. Härutöver har lönekommittén sökt bilda sig en uppfattning, i vad mån lönereregleringen kan påverka löneställningen för sådana personalgrupper, som icke direkt omfattas av kommitténs arbete.

Vid de egentliga kostnadsberäkningarna — vilka således omfattat befattningshavare och beställningshavare, tillhörande förut särskilt angivna lönegrader — har lönekommittén utgått från vissa av kommittén införskaffade uppgifter angående ifrågavarande personalgruppers fördelning på lönegrader, löneklasser och ortsgrupper. Vad dyrortsgrupperingen beträffar, har lönekommittén vid sina beräkningar med utgångspunkt från nu rådande förhållanden gjort vissa antaganden rörande den blivande dyrortsgrupperingens verkningar för här avsedda personalkategorier. Jämväl i övrigt har lönekommittén i viss utsträckning byggt de egentliga kostnadsberäkningarna på antaganden, varigenom — såsom kommittén själv understryker — en betydande osäkerhet kommit att vidlåda desamma. För närmare kännedom om det material, som lagts till grund för beräkningarna, samt de använda beräkningsmetoderna hänvisas till kommitténs betänkande (s. 141 o. f.).

Resultatet av de egentliga kostnadsberäkningarna framgår av följande

sammanställning. Vid beräkningarna har man utgått från nuvarande avlöningsbelopp, därvid emellertid bortsetts från provisoriskt lönetillägg.

Å t g ä r d	Kostnadsökning i miljoner kronor
Inplacering av militära beställningshavare i närmast motsvarande löneklasser av löneplan A	0·42
Överensstämmelse mellan löneklasserna i lönegraderna för ordinarie och extra ordinarie	6·81
Rätt till lön enligt högsta löneklass för vissa kvinnliga befattningshavare..	4·38
Borttagande av lägsta löneklassen i vissa lönegrader samt inplacering enligt lönekommitténs förslag av de militära beställningshavarna i nya löneklasser	16·58
Införande av nytt dyrortssystem (16 % spännvidd; oförändrad I-ortslön) ..	28·90
Nya kontantlöner (inkl. 6 % rörligt tillägg)	120·76
Summa	177·85

Vad beträffar löneökningen för den övriga personal, som lönekommitténs löneruleringsarbete direkt avser, ha de verkställda överslagsberäkningarna givit till resultat, att den sammanlagda kostnadsökningen för de av löneruleringsarbetet direkt berörda personalgrupperna kommer att överstiga 200 miljoner kronor. Omkring hälften av denna summa motsvarar kostnaderna för det nuvarande provisoriska tillägget, som bortfaller vid lönerulerings genomförande. Vid framräkandet av förenämnda summa har, framhåller kommittén, hänsyn givetvis icke kunnat tagas till den särskilda kostnadsökning för det militära manskapet, som skulle uppkomma, om nu pågående utredning rörande denna personals löneställning skulle resultera i ändrad lönerelation mellan manskap och andra personalgrupper.

Vad slutligen angår frågan om lönerulerings inverkan på löneställningen för sådana personalgrupper, som lönekommitténs arbete icke direkt omfattar, påpekar kommittén, att dessa gruppers anställningsförmåner i vissa fall synas vara bestämda på sådant sätt, att någon inverkan av löneruleringen i och för sig icke kan anses motiverad. I en del av dessa fall måste emellertid, framhåller kommittén, omregleringar ske på grund av den nya dyrortsindelningen. Särskilt är det en, till storleken ganska betydande grupp, som enligt kommitténs mening kräver uppmärksamhet. Lönekommittén syftar härvid på den tjänstemannagrupp, som är arvodesavlönad. I detta sammanhang uttalar kommittén, att i synnerhet i de fall, då arvodet bestämts med hänsyn till något av de nuvarande löneklassbeloppen, kan förväntas, att krav komma att framställas på en arvodeshöjning motsvarande den, som genom löneruleringen skulle tillkomma tjänstemän med lön enligt samma löneklass. Enligt lönekommitténs mening måste dylika frågor lösas från fall till fall. Har arvodesbestämningen skett med hänsyn till de under senare tid rådande förhållandena på den allmänna arbetsmarknaden, anser lönekommittén däremot en arvodesförhöjning icke påkallad.

Utan att därmed taga någon ställning till frågan om den inverkan, löne-regleringen bör ha på löneställningen för de grupper som den ej direkt omfattar, har lönekommittén emellertid ansett sig böra försiktigtvis uppskatta den sammanlagda kostnadsökningen till ett belopp, som med 30 à 40 miljoner kronor överstiger det vid de egentliga kostnadsberäkningarna framkomna beloppet å i runt tal 180 miljoner kronor.

I anledning av de nedan nämnda motionerna I: 372 och II: 567 har utskottet låtit verkställa vissa kostnadsberäkningar, vilka utförts från samma utgångspunkter som lönekommitténs förenämnda beräkningar. Därvid har framgått följande.

Därest Kungl. Maj:ts förslag skulle

alternativ 1: bifallas oförändrat;

eller med den jämkningen att

alternativ 2: för ortsgrupp 1 fastställdes för ortsgrupp 2 föreslagna belopp eller

alternativ 3: för ortsgrupperna 1 och 2 fastställdes för ortsgrupp 3 föreslagna belopp eller

alternativ 4: för ortsgrupperna 1—3 fastställdes för ortsgrupp 4 föreslagna belopp eller

alternativ 5: för ortsgrupperna 1—4 fastställdes för ortsgrupp 5 föreslagna belopp

— sistnämnda alternativ innebär att löneplan 1 ej skulle vara dyrortsgraderad —

skulle kostnadsökningen av ettvarrt av alternativen 2—5 i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag bliva 5,25, 18,27, 40,33 och 66,70 miljoner kronor.

Antages, att den lägsta ortsgruppens lönebelopp i vart och ett av ovan nämnda fem alternativ betraktades såsom minimibelopp och att i Kungl. Maj:ts förslag därutöver gjordes den jämkningen, att de löneförmåner, vilka enligt förslaget skulle överskjuta nämnda minimibelopp, maximerades till att motsvara nu utgående löneförmåner på I-ort, skulle alternativ 1 och 2 medföra besparingar om 15,87 respektive 10,56 miljoner kronor, varemot alternativen 3—5 skulle medföra merutgifter om 3,17, 32,08 respektive 66,70 miljoner kronor.

Antages slutligen att nu utgående löneförmåner på I-ort bestämdes såsom maximibelopp och att övriga belopp, i den mån de ej uppnådde maximibeloppen, ej utginge med lägre än i de 5 förenämnda alternativen angivna belopp för lägsta ortsgrupp skulle detta i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag medföra besparingar om 15,87 respektive 10,62 miljoner kronor i de två första alternativen och merutgifter för de tre övriga alternativen om 2,28, 13,24 respektive 13,31 miljoner kronor.

Motioner.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har riksdagen till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Gränebo m. fl.* (I: 372) och den andra inom andra kammaren av herr *Pehrsson-Bramstorp m. fl.* (II: 567), i vilka hemställts, att riksdagen måtte dels besluta, att dyrortsgrupperingen av lönerna för statens befattningshavare skall avvecklas på så sätt, att med tidsintervaller på två år, räknat från ikraftträdandet av den i propositionen föreslagna löneregleringen, lägsta ortsgrupp flyttas upp i närmast högre, samt att de inom ortsgrupp 5 utgående lönerna, intill dess avvecklingen genomförts, icke skola undergå någon annan höjning än som kan komma att betingas av bestämmelserna om rörligt tillägg, dels beakta vad i motionen i övrigt anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Löthner m. fl.* (I: 373) och den andra inom andra kammaren av herr *Fagerholm m. fl.* (II: 565), i vilka hemställts, att riksdagen måtte framhålla önskvärdheten av att översyn av det statliga lönesystemet företages med kortare tidsmellanrum än hittills varit brukligt för att möjliggöra en smidigare anpassning av statstjänstemännens löner till rådande förhållanden;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Nilson i Spånstad m. fl.* väckt motion (II: 566), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att rörligt tillägg å de till statens befattningshavare utgående lönerna skall beräknas på ett belopp av högst 900 kr. för månad.

Beträffande den motivering, som anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionerna II: 567, I: 373 och II: 566.

Utskottet.

Utskottet vill inledningsvis erinra, att 1945 års lönekommitté, vars förslag ligger till grund för Kungl. Maj:ts proposition, enligt direktiven ej endast utgjort ett utredningsorgan utan även haft ställning såsom förhandlingsdelegation. Dess uppgift i sistnämnda hänseende har varit att söka vid förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer komma fram till ett förslag, som kunde anses godtagbart ur statens synpunkt och till vilket organisationerna kunde ansluta sig. Beträffande förhandlingsresultatet i de frågor, som nu underställts riksdagens prövning, har framhållits, att ehuru detsamma icke överensstämmer med de krav, som från organisationernas sida framställts, detsamma dock godtagits av organisationerna såsom förhandlingsprodukt. Lönekommitténs ledamöter, å andra sidan, ha vid förhandlingarna ansett sig böra framgå på gemensam linje. I den mån de beträffande lönesystemets uppbyggnad i princip hyst mot förslaget avvikande åsikter, exempelvis i fråga om lönenivån, lönernas dyrortsgradering och dennas avveckling eller lönernas

rörlighet, ha de ansett detta icke böra hindra deras anslutning till det resultat som kunnat uppnås vid förhandlingarna.

Det sagda innebär icke, att kommittén haft befogenhet träffa ett för statsmakterna bindande avtal. Det bör understrykas, att statsmakterna äro obundna av de överenskommelser med personalorganisationerna, som kommittén har ingått. Utskottet vill emellertid framhålla, att ett resultat som uppnåtts vid partsförhandlingar i och för sig är av väsentligt värde, som i möjligaste mån bör tillvaratagas vid statsmakternas slutliga ställningstagande i löneregleringsfrågan. Skulle statsmakterna finna sig nödsakade att i något mera väsentligt avseende fatta från förhandlingsresultatet avvikande beslut, skulle detta även skapa en ogynnsam utgångspunkt för kommande förhandlingar med organisationerna. Såsom propositionen visar, har Kungl. Maj:t vid prövningen av kommittéförslaget följt detta utom i ett par detaljfrågor av i detta sammanhang underordnad betydelse. Utskottet har vid prövningen av frågan, om förslaget kan anses godtagbart för riksdagen, ansett sig böra utgå från den uppfattningen, att en mera väsentlig avvikelse från detsamma skulle innebära en vittgående åtgärd.

Principfrågan om lönerna böra göras dyrortsgraderade även vid den blivande löneregleringen, har varit föremål för ställningstagande från statsmakternas sida vid förra årets riksdag i samband med frågan om förlängning av hittillsvarande skattegruppering. Därvid har förordats, att en ortsdifferentiering av lönerna skulle bibehållas, medan ställning däremot icke tagits till frågorna om antalet ortsgrupper och blivande lönespännvidd. I sistnämnda hänseenden innebär det nu föreliggande förslaget, att antalet grupper minskas från 9 till 5 och att även spännvidden mellan högsta och lägsta dyrort väsentligt inknappas.

I de likalydande motionerna I: 372 och II: 567 yrkas successivt avskaffande av dyrortsgraderade löner efter en övergångstid »så att till slut de för lönegrupp 5 nu utgående lönerna inom de olika löneklasserna komma att utgå till alla befattningshavare, oavsett bostadsort».

Riksdagens ställningstagande förra året till frågan om dyrortsgraderade löner har varit en utgångspunkt för lönekommitténs arbete och likaså för det pågående arbetet med ny dyrortsgruppering. Utskottet kan icke tillstyrka innevarande års riksdag att i samma fråga intaga en annan ståndpunkt. I själva sakfrågan vill utskottet erinra, att så länge väsentliga levnadskostnadsskillnader förekomma olika orter emellan, en dyrortsgradering av de nominella lönerna är erforderlig för att icke olikheter i reallönenivån skola uppkomma. Vidtagas icke åtgärder för att utjämna sådana olikheter uppkomma orättvisor mellan tjänstemän, som på olika orter fullgöra samma slags uppgifter, särskilt framträdande i fall av förflyttning från billigare ort till dyrare.

Då dyrortsgradering av lönerna har sin grund i levnadskostnadernas olika höjd på skilda orter i landet, vore det önskligt att löneskillnaderna kunde smidigt anpassas efter levnadskostnadsskillnaderna. Emellertid är en sådan anpassning icke möjlig att genomföra. Olägenheterna med den stelhet som måste känneteckna dyrortsgraderingen har i motionerna I: 373 och II: 565

ansetts böra minskas på det sätt, att översyn av det statliga lönesystemet företages med kortare tidsmellanrum än hittills varit brukligt.

Utskottet kan helt ansluta sig till syftet med detta förslag. Den relativa prisutvecklingen på orter inom olika grupper på dyrortsskalan bör sålunda enligt utskottets mening uppmärksammas och en ny omprövning av lönegrupperingen vidtagas, när förhållandena därtill föranleda. De tidsintervaller, som böra tillämpas för dylika omprövningar, anser utskottet böra få bero bland annat av den ekonomiska utvecklingen. Om tidpunkten för nästa omprövning, anser sig utskottet icke kunna göra något uttalande.

Övergång från bruttolön till nettolön innebär, att på lönerna icke kommer att göras avdrag såsom bidrag till kostnaderna för pensioneringen. Redan vid lönesättningen bestämmes avlöningen alltså till det lägre belopp, som skall uppbäras av tjänstemannen under hans tjänstetid och till vilket utan särskilt kontantbidrag från tjänstemannens sida kommer en pensionsrätt. En nackdel med nettolönesystemet är, att värdet av denna pensionsrätt icke framträder i själva avlöningsbeloppen. Då nämnda system dock innebär avsevärda förenklingar i tillämpningen, tillstyrker utskottet dess genomförande. För att likväl värdet av pensionsrätten skall tydligt framstå bör, såsom departementschefen framhållit, publicering ske av de belopp, som framkomma då till nettolönerna läggas belopp, motsvarande befattningshavarnas tänkta avgifter för viss del av pensionerna, bestämd under hänsynstagande till vad på den allmänna arbetsmarknaden är brukligt i fråga om arbetsgivarnas och de anställdas avgifter.

Beloppen i de nya löneplanerna ha givetvis varit en huvudfråga under förhandlingarna med personalorganisationerna. Utskottet har icke ansett sig böra framställa erinran mot förhandlingsresultatet i denna del. Utöver lön enligt löneplan böra tjänstemännen tillförsäkras rätt till viss kompensation för stegring i de allmänna levnadskostnaderna genom bibehållande av ett rörligt tillägg i det nya systemet. Förslaget om rörligt tillägg innebär bland annat, att det högsta månatliga lönebelopp, å vilket sådant tillägg må beräknas, höjes från 900 kronor till 1 200 kronor. Genom denna höjning kommer ifrågavarande krontalsgräns (vilken nu infaller något över mittläget mellan A-löneplanens belopp i 27 och 28 löneklasserna på I-ort) att ligga på ungefär oförändrad plats i löneskalan. I motionen II: 566 föreslås, att krontalsgränsen skall förbli vid 900 kronor. Man bör vid ställningstagandet till denna fråga icke bortse från det allmännas intresse av att reallönenivån även för högre tjänster i viss mån alltfört garanteras. Utskottet tillstyrker jämväl i detta hänseende Kungl. Maj:ts förslag, vilket sammanfaller med den överenskommelse, som träffats med personalorganisationerna.

Det i de förutberörda motionerna I: 373 och II: 565 framförda yrkandet om översyn av det statliga lönesystemet med kortare tidsmellanrum har motiverats även med önskemålet om lönernas anpassning efter ändring i penningvärdet och höjning av den allmänna levnadsstandarden. Uppenbara svårigheter föreligga att i dessa hänseenden fatta för framtiden bindande beslut. Utskottet vill hänvisa till lönekommitténs uttalande, att därest det med hän-

syn särskilt till den allmänna ekonomiska utvecklingen befinnes skäligt, att rörligt tillägg får utgå med högre procenttal än det som skulle följa av den föreslagna automatiskt verkande garantiregeln, detta för begränsade tidsperioder måste bestämmas genom särskilda beslut. Dessa beslut böra enligt kommittén ha föregåtts av förhandlingar med representanter för tjänstemännen och det har förutsatts, att initiativ till sådana förhandlingar i allmänhet tagas av huvudorganisationerna gemensamt. Något uttalande härutöver i anslutning till motionerna anser utskottet icke vara för närvarande möjligt.

I samband med ställningstagandet till frågan om den nya lönenivån har utskottet övervägt vissa spörsmål om de prestationer, för vilka lönerna skola anses utgöra vederlag. Det har därvid närmast varit fråga om socialpedagogiska åtgärder, som komma att åvila exempelvis lärarpersonal i samband med barnbespisning. Utskottet förutsätter, att dylika arbetsuppgifter icke skola förenas med särskild gottgörelse eller särskilt lönetillägg.

Beträffande sjuklön innebär Kungl. Maj:ts förslag att sådan skall utgå även sedan en allmän sjukförsäkring genomförts. Det belopp, som på grund av försäkringen tillkommer tjänstemannen i form av sjukpenning (inklusive eventuella tillägg) förutsättes skola avdragas å avlöningen eller inlevereras till statsverket, varvid sjukavlöningen dock ansetts icke böra understiga summan av sjukpenning och eventuella tillägg. Beträffande sjukvårdsförmånerna innebär förhandlingsresultatet, att de förmåner av ifrågavarande slag, till vilka tjänstemännen nu äro berättigade, skola utgå tills vidare. De förhandlande parterna ha dock varit överens om att göra det uttalandet, att särskild utredning i ämnet bör verkställas, sedan statsmakterna meddelat beslut om allmän sjukförsäkring och i god tid, innan bestämmelser därom träda i kraft, samt att förhandlingar med tjänstemännens representanter härvid böra äga rum. Vid utredningen har ansetts böra förutsättningslöst undersökas, hurvida bestämmelserna om den allmänna sjukförsäkringen skola inverka på ifrågavarande tjänstemäns sjukvårdsförmåner samt, om så befinnes vara fallet, vilka ändrade avlöningsbestämmelser som böra meddelas. Slutligen innefattar överenskommelsen ett förslag om att bestämmelserna om tjänstemännens sjukvårdsförmåner liksom hittills skola tillhöra dem, beträffande vilka tjänstemännen äro skyldiga underkasta sig ändring.

Den blivande sjukförsäkringsreformen kommer att medföra en allmän förbättring av sjukvårdsförmåner för andra medborgargrupper. Detta kan emellertid enligt utskottets mening icke i och för sig utgöra anledning till att genom avlöningsbestämmelser medgiva förbättring av de förmåner statstjänstemännen redan nu åtnjuta. Det är enligt utskottets mening en nackdel att icke spörsmålet om statstjänstemännens sjukvårdsförmåner efter reformens genomförande inbegripits i den allmänna uppgörelsen med personalrepresentanterna. I frågans nuvarande läge vill utskottet icke göra erinran mot att utredning kommer till stånd och att särskilda förhandlingar därvid föras med tjänstemännens representanter på det sätt, varom de förhandlande parterna kommit överens.

I de hänseenden, utskottet ej berört här ovan, har Kungl. Maj:ts förslag ej givit anledning till erinran.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 372 och II: 567 besluta, att vid en allmän löne-reglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. systemet med ortsdifferentierade löner skall bibehållas i den utsträckning, som förordats i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 oktober 1946,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 566 besluta, att vid nämnda löne-reglering tjänstemännen skola tillförsäkras rörligt tillägg å den del av månadsavlöningen, som ej överstiger 1 200 kronor,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna de i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 4 oktober 1946 i övrigt framlagda grunderna för löne-regleringen;

II. att motionerna I: 373 och II: 565 må anses besvarade med vad utskottet anført.

Stockholm den 29 november 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Larsson, Andréén, Karl Andersson, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Anderson, Näsström, Gustav Emil Andersson, Hesselbom* och *Albertsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Bergström, Rubbestad, Andersson* i Malmö, *Mårtensson, Malmborg* i Skövde, *Lindholm, Holmström*, fru *Alfvén*, herrar *Sefve* och *Petterson* i Degerfors.

Reservationer:

1) av herrar *Gränebo, Gustav Emil Andersson, Svensson* i Grönvik och *Rubbestad*, vilka ansett, att utskottet bort i huvudsaklig anslutning till motionerna I: 372 och II: 567 samt med tillstyrkande av motionen II: 566 avgiva yttrande och hemställan av följande lydelse:

»Det av Kungl. Maj:t framlagda löne-regleringsförslaget bygger i allt väsentligt på det förslag, som framlagts av 1945 års löne-kommitté efter förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer. Kommittén har dock icke haft befogenhet att träffa en för statsmakterna bindande överenskommelse

med personalorganisationerna. Det bör sålunda understrykas att statsmakterna äro helt obundna av de överenskommelser med organisationerna, som kommittén har ingått.

Enligt utskottets mening bör dock det resultat som uppnåtts vid partsförhandlingar tillmätas ett så betydande värde, att det icke utan synnerligen vägande skäl skjutes åt sidan. I många betydelsefulla punkter har utskottet därför anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag utan erinran. På ett par mycket viktiga punkter i det föreliggande förslaget har dock utskottet icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts proposition. Detta gäller framför allt dyrortsgrupperingen i löneförslaget.

Principfrågan huruvida lönerna böra göras dyrortsgraderade även vid den blivande löneregleringen var föremål för överläggning vid förra årets riksdag i samband med frågan om förlängning av hittillsvarande skattegruppering. Olika meningar gjorde sig därvid gällande, och alltjämt förefinnes olika uppfattning om det berättigade i detta dyrortssystem. Med växande styrka kräva betydande folkgrupper att detta system avvecklas. Sålunda yrkas i de likalydande motionerna I: 372 och II: 567 ett successivt avskaffande av dyrortsgraderade löner efter en övergångstid, så att till slut de för högsta ortgruppen nu utgående lönerna inom de olika löneklasserna komma att utgå till alla befattningshavare oavsett bostadsort.

Erfarenheten under de senaste åren har givit vid handen att det skett en betydande sammanpressning av skillnaden i levnadskostnader mellan de särskilda orterna. Utskottet delar också i viss utsträckning den mening, som kommit till uttryck genom två reservanter i 1943 års dyrortskommitté, då de framhålla att om hänsyn toges till alla de faktorer som inverka på levnadskostnaderna någon egentlig skillnad beträffande dessa icke förefinnes mellan olika orter.

Med hänsyn till det sålunda inträffade läget beträffande levnadskostnadernas utjämning mellan skilda ortsgrupper anser utskottet att det lönesystem, som föreslås i Kungl. Maj:ts förslag, kommer att medföra en ogynnsam lönesättning för befattningshavare på de lägre ortsgrupperna. Visserligen innebär förslaget att ortsgruppernas antal minskas från 9 till 5, men trots denna omläggning och trots att 1945 års dyrortskommitté konstaterat att skillnaden i levnadskostnaderna sammanpressats till omkring 20 procent, har lönebeloppen i det föreliggande förslaget avvägts mellan högsta och lägsta ortgruppen på ett sådant sätt att löneskillnaden i kronor räknat för flertalet befattningshavare i dessa ortsgrupper blir något större än enligt den grundlön som fastställdes då levnadskostnadsskillnaden var 48 procent.

Fastställandet av en spännvidd av i princip 16 procent mellan högsta och lägsta ortsgrupp, såsom i propositionen föreslagits, skulle innebära att befattningshavarna på de s. k. billigare orterna under den tid löneregleringen avser, skulle bli allt mer och mer missgynnade. Följden därav blir med all sannolikhet den, att inflyttningsströmmen till tätorterna kommer att fortsätta i samma takt som hittills. Städerna skulle komma att fortsätta att suga till sig arbetskraften medan landsbygden i motsvarande grad avfolkas.

Inom städerna skulle man alltfört få brottas med de svåra problemen att skaffa bostäder åt nyinflyttade, utbygga skolväsendet, sjukvården och socialvården m. m. Allt detta kommer att kräva stora kostnader, utan möjlighet till motsvarande besparingar inom landsbygdskommunerna.

Med hänvisning till de förhållanden, som här ovan relaterats, anser utskottet att en fortsatt dyrortsgruppering av de stalliga befattningshavarnas löner icke är berättigad. Vissa skäl tala emellertid för att ett avskaffande av densamma icke bör ske med en gång utan successivt i etapper. En anpassningsprocedur i denna riktning skulle stabiliseras och få fastare former, om man vid fastställandet av den nya löneregleringen för de statsanställda bestämde en viss tidrymd, inom vilken dyrortsgrupperingen skulle bringas att upphöra.

Den frågan uppställer sig då på vilket sätt dyrortsgraderingens successiva avveckling skall ske. Vid frågans bedömande torde hänsyn tagas till den utveckling levnadskostnaderna undergått under senare år. Denna utveckling visar att skillnaden i levnadskostnader mellan olika orter utjämnats på så sätt att kostnadsstegringen varit större inom de lägre dyrorterna än inom de högre. Den slutsats som kan dragas av en sådan prövning blir den, att en successiv höjning av lönerna för befattningshavarna inom de lägre dyrorterna bör ske.

Utskottet anser sig därför böra förorda en avveckling, varigenom med bestämda tidsintervaller lägre ortsgrupper flyttas upp i högre så att till slut de för högsta ortsgrupp nu utgående lönerna inom de olika löneklasserna komma att utgå till alla befattningshavare, oavsett bostadsort. Lämpligen bör man härvid i likhet med motionärerna räkna med 2-årsintervaller. Vid utgångsläget den 1 juli 1947 bör Kungl. Maj:ts förslag genomföras med den jämkning av vissa av löneplanernas belopp, till vilken utskottet återkommer här nedan. Efter två år böra lönebeloppen i ortsgrupp 2 gälla jämväl för ortsgrupp 1. Efter ytterligare två år böra lönebeloppen i ortsgrupp 3 gälla för ortsgrupperna 1—3 och så vidare till dess samma belopp komma att gälla för alla ortsgrupper.

Det förefaller utskottet rimligt, att under tiden till dess full likställighet för alla statens befattningshavare blivit genomförd, någon allmän löneförbättring, avseende högre löneförmåner än dem, som nu med provisoriskt lönetillägg inräknat åtnjutas i högsta ortsgrupp (I), icke skall ifrågakomma för tjänstemän, tillhöriga någon av de fem nya ortsgrupperna. Då utskottet icke härvid syftar på löneförbättringar, som ha sin grund i befordran, löneklassuppflyttning eller ändring i levnadskostnader, bör den av utskottet avsedda maximeringen av löneförbättringarnas storlek åstadkommas genom omräkning av vissa av de i löneplanerna upptagna beloppen. I princip böra nämnda belopp jämte det rörliga tillägg om 6 %, som enligt förslaget skall utgå vid oförändrad levnadskostnadsindex, motsvara en månadslön, som icke överstiger, vad som per månad för närvarande uppbäres på I-ort i lön, rörligt tillägg, kristillägg och provisorisk löneförbättring. Emellertid bör vid en omräkning av nämnda lönebelopp hänsyn även tagas till förslaget om

övergång från bruttolöner till nettolöner, till vilket förslag utskottet återkommer här nedan. På grund av denna övergång till nettolöner bör jämförelsen gälla nu utgående nettolönebelopp. Eftersom dessa emellertid icke äro enhetliga för varje löneklass utan bero på vilken lönegrad befattningshavaren tillhör, bör vid beräkningen av den nuvarande nettoavlöningen hänsyn tagas allenast till det lägsta pensionsavdrag, som för närvarande kan i varje löneklass ifrågakomma för personer i pensionsberättigande anställning. Detta beräkningssätt, som är avsett att förekomma möjligheten av en löneminskning, innebär en fördel för alla dem, vilka icke tillträtt sista ålderstillägget (uppnått den för lönegraden gällande högsta löneklassen).

Frågan om beviljande av löneförbättringar utöver vad som framgår av utskottets förslag, bör mot slutet av ifrågavarande övergångstid tagas upp till förnyat övervägande under hänsynstagande till då rådande förhållanden.

I anledning av detta ställningstagande är erforderligt att helt omräkna den icke dyrortsgraderade löneplanen. Vidare krävs till viss del omräkning av den dyrortsgraderade löneplanen, nämligen av samtliga belopp under ortsgrupp 5, huvuddelen av beloppen under ortsgrupp 4, vissa belopp i högre löneklasser under ortsgrupp 3 och ett fåtal belopp under ortsgrupp 2. Det slutliga förslaget till ny lönereglering, som är att emotse under nästa riksdag, torde böra upptaga de nya löneplanerna, omräknade i huvudsaklig anslutning till vad utskottet anfört. Samtidigt torde förslag böra framläggas om de jämkningar i vissa andra hänseenden främst beträffande tjänstledighetsavdrag och övertidsersättning, som äro erforderliga i anledning av ställningstagandet till frågan om lönernas dyrortsgradering.

I fråga om kostnaderna för genomförandet av utskottets angivna förslag ha beräkningar verkställt efter samma principer, som lönekommittén använt vid sina kostnadsberäkningar. Därvid visar det sig att utskottets förslag under de två första åren skulle, jämfört med Kungl. Maj:ts förslag, medföra en kostnadsminskning på sammanlagt 31,74 milj. kronor. Under de två därpå följande åren skulle kostnadsminskningen bli sammanlagt 21,24 milj. kronor. Efter fyra år skulle sålunda de sammanlagda kostnadsminskningarna uppgå till cirka 53 milj. kronor.

Från och med femte året blir det däremot en kostnadsökning om 2,28 milj. kronor per år, och efter ännu två år blir det ytterligare kostnadsökning om 10,96 milj. kronor per år. Från och med det nionde året, då enligt utskottets förslag dyrortsgrupperingen beträffande statstjänstemännens löner skall vara avvecklad och alla ortsgrupper blivit uppflyttade till det löneläge, som nu gäller för högsta dyrort, kommer kostnadsökningen att uppgå till 13,31 milj. kronor. Vid den tidpunkten återstå av kostnadsminskningarna cirka 22 milj. kronor.

Övergång från — — — (utskottet s. 27 rad 10 till rad 24 uppifrån) — — — anställdas avgifter.

Beloppen i de nya löneplanerna innebära en viss sammanpressning av lönetalen, vilken sammanfaller med den tendens, som utskottet finner önskvärd. Utöver lön med nämnda belopp böra tjänstemännen tillförsäkras rätt

till viss kompensation för stegring i de allmänna levnadskostnaderna genom bibehållande av ett rörligt tillägg i det nya systemet. Förslaget om rörligt tillägg innebär bland annat, att det högsta månatliga lönebelopp, å vilket sådant tillägg må beräknas, höjes från 900 kronor till 1 200 kronor.

I motionen II: 566 föreslås att denna krontalsgräns skall förbliva vid 900 kronor. Motionärerna framhålla att en befattningshavare med en årslön av 4 800 kronor får 288 kronor i rörligt tillägg beräknat efter 6 procent av grundlönen, medan en befattningshavare med en årslön av 14 400 kronor erhåller ett rörligt tillägg på 864 kronor. Skillnaden blir givetvis större i den mån levnadskostnaderna stiga och det rörliga tillägget i procent därmed höjes. Levnadskostnadernas höjning drabbar ju i stort sett en lägre befattningshavare med låg lön ungefär lika hårt som en inkomsttagare med högre lön och ur rättvisesynpunkt anser utskottet det vore riktigare om det rörliga tillägget konstruerades så, att det utginge med samma belopp för alla ortsgrupper och för alla löneklasser. Med hänsyn härtill kan utskottet icke biträda Kungl. Maj:ts förslag, som skulle innebära en ytterligare skärpning av det redan nu mycket otillfredsställande systemet. Utskottet förordar därför att rörligt tillägg å de till statens befattningshavare utgående lönerna skall beräknas på ett belopp av högst 900 kronor per månad.

De i motionen I: 373 och II: 565 framförda yrkandet om översyn av det statliga lönesystemet med kortare tids mellanrum har motiverats bland annat med önskemålet om lönernas anpassning efter ändring i penningvärdet och höjning av den allmänna levnadsstandarden. Uppenbara svårigheter — — — (utskottet s. 27 rad 3 nedifrån till s. 28 rad 9 uppifrån) — — — närvarande möjligt.

I samband — — — (utskottet s. 28 rad 9 till rad 15 uppifrån) — — — särskilt lönetillägg.

Beträffande sjuklön — — — (utskottet s. 28 rad 15 till rad 34 uppifrån) — — — sig ändring.

Det är enligt utskottets mening en allvarlig nackdel, att i den allmänna uppgörelsen med personalrepresentanterna icke inbegripits jämväl frågan om sjukvårdsförmåner efter sjukförsäkringsreformens genomförande. I frågans nuvarande läge vill utskottet icke göra erinran mot att utredning kommer till stånd och att särskilda förhandlingar därvid föras med tjänstemännens representanter på det sätt, varom de förhandlande parterna kommit överens. Utskottet vill dock framhålla önskvärdheten av att statstjänstemännen efter reformens genomförande icke i jämförelse med andra medborgargrupper komma att intaga en särställning beträffande sjukvårdsförmånerna.

I de hänseenden utskottet ej berört här ovan har Kungl. Maj:ts förslag ej givit anledning till erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

- I. att riksdagen må
 - a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 372 och II: 567 besluta, att vid en allmän

lönereglering för befattningshavare i statens tjänst m. fl. systemet med ortsdifferentierade löner skall under en övergångstid successivt avvecklas i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet förordat,

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 566 besluta, att vid nämnda lönereglering tjänstemännen skola tillförsäkras rörligt tillägg å den del av månadsavlöningen, som ej överstiger 900 kronor,

c) med bifall — — — för löneregleringen;

II. att motionerna — — — utskottet anfört.»

2) av herrar *Andrén*, *Malmberg* i Skövde, *Holmström* och *Sefve*, vilka ansett, att det stycke av utskottets yttrande, som börjar å s. 28 rad 9 uppfifrån med orden »I samband» och slutar å rad 14 uppfifrån med orden »särskilt lönetillägg», bort utgå.